

**Een archeologisch bureau-onderzoek en
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen op het terrein aan
de Oude Haven-Zeisterweg te Odijk,
gemeente Bunnik (U.)**

concept versie

W.J.F. Thijs & A.J. Wullink

ARC-Rapporten 2008-86

Geldermalsen
9 juni 2008

Colofon

Een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen op het terrein aan de Oude Haven-Zeisterweg te Odijk, gemeente Bunnik (U.)

ARC-Rapporten 2008-86
ARC-Projectcode 2008/159

Opdrachtgever
Buro SRO
Bevoegd gezag
Gemeente Bunnik
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer bureau-onderzoek
29213
ARCHIS nummer booronderzoek
29214

Tekst
W.J.F. Thijs & A.J. Wullink
Afbeeldingen
W.J.F. Thijs
Redactie
N. van Malssen

Status
concept versie

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 66
4190 CB Geldermalsen

Geldermalsen, 9 juni 2008

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Dhr. van Nuland van Buro SRO heeft aan Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) opdracht verleend voor het uitvoeren van een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen op het terrein aan de Oude Haven-Zeisterweg te Odijk. Aanleiding tot het onderzoek is de voorgenomen ontwikkeling van de locatie. Op de locatie is momenteel een dorps huis aanwezig. Dit zal worden gesloopt, waarna er huizenblokken zullen worden gebouwd (zie afb. 9). De oppervlakte van de onderzoekslocatie bedraagt circa 3.000 m². Bij de bouwwerkzaamheden zullen mogelijk archeologische waarden worden bedreigd. Conform de per 1 september 2007 in werking getreden Wet op de archeologische monumentenzorg dient eerst de archeologische waarde van de locatie in kaart te worden gebracht. Het veldwerk is op 12 juni 2008 uitgevoerd door ir. W.J.F. Thijs. Voorafgaand hieraan is eveneens door ir. W.J.F. Thijs een bureau-onderzoek verricht.¹ De projectleiding is in handen van drs. A.J. Wullink. Een aangetroffen aardewerkfragment is gedetermineerd door mw. drs. A. Ufkes. Het bureau-onderzoek en het inventariserend veldonderzoek zijn uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1.

1.2 Ligging en beschrijving van het onderzoeksgebied

Op de locatie is momenteel een dorps huis aanwezig. Ten oosten van het dorps huis ligt een parkeerplaats. De noord- en westzijde van de onderzoekslocatie zijn in gebruik als platsoen en beplant met gras en bomen. Op het uiterste zuidwestelijke terreindeel bevindt zich een jeu-de-boule-baan. De ligging van de locatie is weergegeven in afbeelding 1.

1.3 Objectgegevens

Provincie	Utrecht
Gemeente	Bunnik
Plaats	Odijk
Toponiem	Oude Haven
Kaartblad	32C
Coördinaten	NW: 144.620/451.237 NO: 144.676/451.267 ZO: 144.706/451.212 ZW: 144.638/451.180
Geologie	Formatie van Echteld
Geomorfologie	Bebouwing, rivieroeverwal en rivierdalbodem in omgeving
Bodem	Tuineerdgronden op noordelijk deel, nesvaaggronden in zuidelijk deel

¹Hierbij is assistentie verleend door drs. N. van Malssen van ARC bv.

Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving (omcirkeld), voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1.4 Doel van het onderzoek

Doel van het archeologisch bureau-onderzoek is het aan de hand van bekende gegevens opstellen van een specifiek archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocaties. Om tot dit verwachtingsmodel te komen wordt gekeken naar de huidige situatie, de historische situatie en bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden. Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe, het voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren dan wel aan te vullen. Het IVO verloopt in drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennende onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen, die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterende onderzoek stelt vast of er archeologische waarden aanwezig zijn en het waarderende onderzoek bepaald de waarde van eventueel aanwezige archeologie. Het hier beschreven IVO is uitgevoerd als verkennend booronderzoek.

1.5 Werkwijze

Bureau-onderzoek

Een beschrijving van de huidige situatie en de effecten van de geplande bodemingrepen op het bodemarchief wordt gegeven aan de hand van topografisch kaartmateriaal, gegevens van milieukundig onderzoek, gegevens en plannen van de opdrachtgever, luchtfoto's en, indien van toepassing, informatie van omwonenden. Voor een beschrijving van de historische situatie wordt gebruik gemaakt van historisch-topografisch kaartmateriaal. Voor gebieden gelegen buiten de centra van oude steden beperkt dit kaartmateriaal zich meestal tot de 19e en 20e eeuw, te beginnen bij de kadastrale kaart van 1832 (www.watwaswaar.nl). Naast dit kaartmateriaal wordt ook gebruik gemaakt van de website van KennisInfrastructuur Cultuur-Historie (KICH; www.kich.nl), waar onder andere informatie is te vinden over de ontginningsgeschiedenis en verkavelingsveranderingen. Verder is gebruik gemaakt van de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Utrecht. Voor de bekende aardwetenschappelijke waarden wordt gebruik gemaakt van geologische, geomorfologische en bodemkundige kaarten. Voor de archeologische waarden wordt gebruik gemaakt van Archis, de online archeologische database van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) en de Archeologische Monumenten Kaart (AMK), alsmede van informatie over eerder gedaan onderzoek en archeologische waarnemingen.

Inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Dit onderzoek moet inzicht geven in de bodemopbouw van het plangebied en mogelijke bodemverstoringen. Met dit doel zijn vier boringen geplaatst tot minimaal 120 cm –mv. Voor het boren is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van 7 cm en een guts van 3 cm. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB).

2 Bureau-onderzoek

2.1 Bekende aardwetenschappelijke waarden

De onderzoekslocatie ligt in het rivierengebied in de meandergordel van de Kromme Rijn. De archeologische trefkans in het rivierengebied hangt in hoge mate samen met de geologische opbouw van dit gebied, omdat de bewoning zich vóór de bedijkingen in de Late Middeleeuwen concentreerde op de relatief hooggelegen en daardoor droge delen.

Gedurende het Holocene bepaalden zich steeds verleggende meanderende rivieren de ontwikkeling van dit gebied. Door deze meandergordelverleggingen of avulsies ontstond in het rivierengebied een netwerk van verlaten stroomgordels die deels ook overdekt zijn door jongere sedimenten. De afzettingen van deze rivieren behoren tot de Formatie van Echteld. Binnen de Formatie van Echteld worden, op grond van wijze van afzetting en lithologische karakteristieken, een aantal lithogenetische eenheden onderscheiden. De belangrijkste lithogenetische eenheden zijn geulafzettingen, oeverafzettingen en komafzettingen. Geulafzettingen worden in de geul van de rivier afgezet en bestaan voornamelijk uit (grof) zand. Oeverafzettingen worden afgezet wanneer de rivier bij hoog water buiten haar oevers treedt en bestaan vaak uit gelaagde zanden en (zandige) kleien. Hierbij worden de grofste afzettingen het dichtst bij de geul afgezet, doordat de stroomsnelheid hier het hoogst is. Verder van de geul worden de afzettingen fijner. Komafzettingen bestaan uit zwak tot matig siltige klei, die wordt afgezet in de laaggelegen gebieden tussen de rivieren, waar het water van de overstromingen tot stilstand komt. Deze afzettingen worden vaak met veen afgewisseld, dat tot de Formatie van Nieuwkoop wordt gerekend (De Mulder et al. 2003).

Doordat de grofste oeverafzettingen het dichtst langs de rivier worden afgezet, ontstaan langs de rivier relatief hooggelegen oeverwallen. Wanneer een stroomgeul verlaten wordt, klinken de grove geulafzettingen en de daar boven gelegen oeverafzettingen minder in dan de omliggende fijne afzettingen. Hierdoor wordt het hoogteverschil tussen de stroomgordel en de omliggende komgebieden versterkt en vormen de stroomgordels geschikte bewoningsplaatsen in het rivierengebied. Stroomgordels hebben dan ook een hoge archeologische trefkans, terwijl de komafzettingen een lage trefkans hebben. Oeverafzettingen op de overgang van stroomgordels naar de komgebieden hebben een middelhoge trefkans. De onderzoekslocatie ligt op de meandergordel van de Kromme Rijn. Deze meandergordel is actief geweest tussen 3000–828 BP.² De Kromme Rijn werd in 1128 n. Chr. afgedamd (Berendsen & Stouthamer 2001). Hierna nam de Lek de waterafvoerende functie van de Kromme Rijn over. Tot die tijd was de Lek een onbelangrijke, kleine rivier.

De onderzoekslocatie is op de geomorfologische kaart niet gekarteerd, maar aangegeven als bebouwing. Wel is te zien dat de onderzoekslocatie ligt op de overgang van rivieroeverwal naar rivierdalbodem (afb. 2). Dit beeld wordt bevestigd door de bodemkaart (afb. 3). Hierop is te zien dat de onderzoekslocatie in tweeën wordt gedeeld. Op het zuidelijk deel zijn nesvaaggronden aanwezig, terwijl op het noordelijk deel tuineerdgronden aanwezig zijn. Nesvaaggronden hebben per de-

²BP: before present, jaren voor heden waarbij 1950 als referentiejaar wordt genomen.

finitie een ongerijpte ondergrond. Op de onderzoekslocatie wordt deze ongerijpte ondergrond waarschijnlijk veroorzaakt door de aanwezigheid van een restgeul in de ondergrond, die is opgevuld met zware klei.

2.2 Bekende archeologische waarden

In de nabijheid van de onderzoekslocatie is een groot aantal archeologische waarnemingen bekend. Eén van de waarnemingen is zelfs gedaan op de onderzoekslocatie. Bij niet-archeologisch graafwerk is in 1976 een aardewerkfragment uit de Romeinse Tijd aangetroffen (waarnemingsnr. 12038). In de directe nabijheid (op minder dan 300 m) van de onderzoekslocatie zijn voornamelijk vondsten gedaan uit de Romeinse Tijd en Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. Uit de voorgaande en tussenliggende perioden zijn geen waarnemingen bekend. Op grotere afstand zijn ook waarnemingen gedaan uit de Vroege Middeleeuwen. In de omgeving van de onderzoekslocatie zijn een vijftal AMK-terreinen aanwezig. Het dichtstbijzijnde AMK-terrein is de historische dorpskern van Odijk (monumentnr. 2214). Dit terrein ligt aan de overzijde van de Zeisterweg en heeft een hoge archeologische waarde. Op het terrein zijn voornamelijk archeologica te verwachten uit de Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. Op ca. 600 m ten west-noordwesten van de onderzoekslocatie ligt een AMK-terrein van zeer hoge waarde (monumentnr. 2217). Dit terrein betreft een nederzettingsterrein uit de periode Late IJzertijd – Romeinse Tijd. Ca. 850 m ten noordoosten van de onderzoekslocatie is een AMK-terrein van hoge archeologische waarde aanwezig (monumentnr. 2214). Het terrein bestaat uit de huidige locatie van het gemeentehuis van Bunnik. In de ondergrond bevinden zich resten van een nederzetting uit de Vroege Middeleeuwen. Er is voornamelijk materiaal aangetroffen uit de 6de - 8ste eeuw. Mogelijk zijn ook resten aanwezig uit de Romeinse Tijd. Ongeveer 1.200 m ten noordoosten van de onderzoekslocatie ligt een tweede AMK-terrein van zeer hoge waarde (monumentnr. 2219). Op het terrein zijn de resten aanwezig van een nederzetting uit de periode Late IJzertijd – Romeinse Tijd. Mogelijk zijn er ook resten uit de Vroege Middeleeuwen aanwezig.

De bovengenoemde nederzettingsterreinen uit de Romeinse Tijd liggen waarschijnlijk langs de Romeinse limesweg. Over de ligging van deze weg in het Kromme Rijngebied is in het verleden reeds veel gespeculeerd. Anders dan de meeste Romeinse wegen (latijn: *via*, mv. *viae*) volgde de limesweg in het gebied van de Kromme Rijn niet de kortste afstand tussen twee punten –wat juist zo kenmerkend is voor Romeinse wegen–, maar een aantal meanders van deze rivier. De verklaring hiervoor moet worden gezocht in de mogelijkheid dat de weg werd gebruikt voor grenspatrouilles (Hessing et al. 2006). In 2004 en 2006 is onderzoek uitgevoerd naar de ligging van de weg (Jansen & De Kok 2004, Hessing et al. 2006). In de studies worden in totaal vijf verschillende tracés van de weg gegeven. Een van deze tracés loopt ten oosten van Odijk (Hessing et al. 2006).

Op historische kaarten uit 1832 en 1900 is te zien dat op een deel van de onderzoekslocatie een meander van de Kromme Rijn aanwezig is (afb. 6 en 7). Deze meanderbocht is in later tijden iets naar het zuiden verlegd. Het is onbekend of dit door menselijk toedoen is gebeurd. De velegging wordt bevestigd door de bodemkaart. Hierop is te zien dat op het noordelijk deel tuineerdgronden aanwezig

zijn, terwijl op het zuidelijk deel nesvaaggronden aanwezig zijn. De nesvaaggronden zijn waarschijnlijk gevormd in de opgevulde restgeul van de meander. Op het noordelijk deel van de onderzoekslocatie lijken enkele gebouwen aanwezig te zijn. Concluderend kan worden gesteld dat de omgeving van de onderzoekslocatie vanaf de Romeinse Tijd tot heden bewoond is geweest. Er zijn vondsten te verwachten uit deze periode, waarbij het zwaartepunt zal liggen in de Romeinse Tijd en Late Middeleeuwen. De meeste van de nederzettingsterreinen liggen aan de oostkant van Odijk langs het (vermoedelijke) traject van de limesweg.

2.3 Historische situatie

De meandergordel van de Kromme Rijn heeft op de IKAW (afb. 4) een hoge archeologische trefkans. Op de archeologische verwachtingwaardekaart van de provincie Utrecht heeft de gehele onderzoekslocatie eveneens een hoge verwachtingswaarde. Op de Limeskaart van de provincie Utrecht heeft de onderzoekslocatie een middelhoge trefkans.³

De Kromme Rijn is vooral bekend omdat deze rivier in de Romeinse Tijd de grens vormde van het Romeinse Rijk. In het huidige Nederland lagen langs de Kromme Rijn ca. twintig forten (*castella*), waarin voornamelijk hulptroepen waren gelegerd. De forten bewaakten de grens, maar ook de rivier zelf, die de belangrijkste 'verkeersader' was van de Germaanse provincies. De forten lagen in het algemeen relatief dicht bij elkaar, maar in het Kromme Rijngebied lagen de forten opmerkelijk ver uit elkaar. De forten *Fectio* bij Vechten en *Levefanum* bij Wijk bij Duurstede lagen meer dan 15 kilometer uit elkaar (afb. 5). De meest waarschijnlijke verklaring hiervoor is de aanwezigheid van een groot moerasgebied ten noorden van de Kromme Rijn. Hierdoor was de grens op dit deel moeilijk te bereiken en hoefde daarom waarschijnlijk niet bewaakt te worden door een *castellum*. Het kan echter ook zijn dat de aanwezige resten zijn weggeërodeerd door post-romeinse meandering van de Kromme Rijn. Dit vermoeden wordt versterkt door de afwezigheid van grote hoeveelheden vondstmateriaal uit de Romeinse Tijd op de huidige stroomrug van de Kromme Rijn. In het gebied tussen Vechten en Odijk liggen een groot aantal meanders. Veel van deze meanderbochten zijn vrijwel zeker post-Romeins (Van Es & Hessing 1994).

In 69 - 70 n. Chr. vond een grote opstand plaats tegen de Romeinen. De opstand werd geleid door de geromaniseerde aanvoerder van de Bataafse hulptroepen, Iulius Civilis. Deze opstand werd door de Romeinen neergeslagen. De daarop volgende 150 jaar was de regio welvarend en rustig. Daar kwam in de loop van de derde eeuw een einde aan door de vele burgeroorlogen en door Germaanse plundertochten. Vanaf het einde van de derde eeuw namen de plunderingen af en stabiliseerde de situatie zich. In de vierde eeuw werd een aantal castella in steen herbouwd. Vanaf ca. 400 waren er waarschijnlijk geen Romeinse troepen meer gelegerd in het Kromme Rijngebied. De verschillende provincies werden nu bestuurd door Frankische legerleiders, nominaal als Romeinse gezagdragers, maar in de praktijk regeerden ze als onafhankelijke vorsten. Over de periode ca. 450 - 600 is niet zo heel veel bekend. Het gebied ten zuiden van de Kromme Rijn hoorde bij het Fran-

³<http://www.provincie-utrecht.nl/chat>.

kische Rijk, terwijl ten noorden en oosten van de rivier Friezen en Saksen de dienst uit maakten. De 7e eeuw kenmerkte zich door de strijd om de macht in het gebied tussen Franken en Friezen. Deze strijd werd in het voordeel beslecht van de Franken. De eerste vermelding van Odijk komt uit de Late Middeleeuwen. In 1164 en 1165 wordt reeds gesproken over een Lubbert van Odijk of Odeke. Ook zijn brieven bekend uit 1406 en 1564 waar gesproken wordt over Odewijck of Odijk. In een brief uit 1436 stelt Anna van Bossy, Vrouwe van Beverweerd en Odijk, een kapelaan voor de parochiekerk van Werkconde of Werkhoven voor aan de Proost en Eerste Diaken van de kerk van St. Salvator te Utrecht (Van der Aa 1839–1851).

2.4 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Op basis van de bij het bureau-onderzoek verkregen informatie kan een archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied worden opgesteld. De onderzoekslocatie ligt op de meandergordel van de Kromme Rijn. De meandergordel is actief geweest van 3000-828 BP en is in circa 1128 n. Chr. afgedamd. De meandergordel heeft een hoge archeologische trefkans en is het meest bekend doordat deze in de Romeinse Tijd de grens vormde van het Romeinse Rijk. De onderzoekslocatie ligt op de overgang van rivieroeverwal naar rivierdalbodem. Waarschijnlijk is op het zuidelijk deel van de onderzoekslocatie in de ondergrond een restgeul aanwezig. Op dit deel zijn nesvaaggronden aanwezig. Op het noordelijk deel bestaat de bodemopbouw waarschijnlijk uit oeverafzettingen. In deze oeverafzettingen is een tuineerdgrond gevormd. De omgeving van de onderzoekslocatie is reeds vanaf de Late IJzertijd bewoond geweest. In de omgeving zijn vondsten gedaan uit deze en latere periodes. Op de locatie zelf is een fragment aardewerk gevonden uit de Romeinse Tijd. De hoge trefkans heeft dan ook betrekking op vondsten uit de periode Late IJzertijd - Nieuwe Tijd. De vondsten zijn gezien de bodemopbouw direct onder de bouwvoor te verwachten. Op ten minste een deel van de onderzoekslocatie is vanaf 1832 bebouwing aanwezig geweest. Mogelijk is bij de bouw van deze gebouwen het bodemarchief verstoord.

3 Inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boorpunten wordt weergegeven in afbeelding 8. De resultaten van het onderzoek zijn weergegeven in bijlage 1. In totaal zijn op de locatie vijf boringen geplaatst. Ter plaatse van boring 2 is in totaal vier keer gepoogd een boring te plaatsen. Deze boringen zijn alle gestuit op recent bouwpuin op een diepte van circa 0,5 m –mv. Mogelijk betreft het hier de resten van één van de gebouwen die zichtbaar zijn op de kaart uit 1900. Dit valt echter niet met zekerheid te zeggen.

- De bodemopbouw van boring 1 bestaat tussen 0 - 0,7 m –mv uit een bruine, sterk zandige klei. In deze klei zijn enkele fragmenten baksteen aangetroffen. Ook is in de bouwvoor op een diepte tussen 0,2 - 0,3 m –mv een klein fragment roodbakkerd Romeins aardewerk aangetroffen. Beneden 0,7 m –mv gaat de bodemopbouw scherp over in een grijze zwak zandige klei. Deze klei staat, getuige de aanwezigheid van roestvlekken, onder invloed van

grondwaterfluctuaties. Op een diepte van 1,05 m –mv gaat de bodemopbouw opnieuw scherp over in een zwak humeuze donkergrijze zwak zandige klei. Deze kleilaag heeft een dikte van 0,25 meter en gaat scherp over in een sterk zandige sterk oranje gevlekte klei (roestvlekken). Op een diepte van 1,5 m –mv bestaat de bodemopbouw uit zwak siltig matig grof zand. Dit zand bestaat uit het beddingzand voor de Kromme Rijn. Het aangetroffen bodemprofiel kan worden geclassificeerd als een tuineerdgrond.

- Boring 3 is geplaatst op het zuidelijk deel van de onderzoekslocatie. De bodemopbouw bestaat hier tot een diepte van 0,8 m –mv uit zwak zandige klei. In de bovenste 0,6 meter van dit pakket komen fragmenten baksteen voor. Ook is dit deel van de bodem vergraven. Beneden 0,8 m –mv komt een 0,1 meter dikke zwak siltige zandlaag voor. Deze laag gaat scherp over in bruinzwarte tot donker blauwgrijze zware klei. De top van dit kleipakket is zwak humeus en gaat geleidelijk over in niet-humeuze donker blauwgrijze klei. Op een diepte van 1,65 m –mv gaat de bodemopbouw scherp over in matig grof beddingzand.
- Boring 4 is eveneens geplaatst op het zuidelijk terreindeel. De bovenste 0,5 m –mv bestaat uit een opgebracht en vergraven pakket zwak siltig zand met grind. Dit pakket is waarschijnlijk aangebracht ten behoeve van de bestating en bebouwing op de locatie. Beneden dit pakket is de bodemopbouw kleilig en bestaat uit matig siltige donker groengrijze klei. Deze kleilaag gaat op een diepte van 0,85 m –mv scherp over in een zwak humeuze donkergrijze zware klei. Op een diepte van 1,3 m –mv is ook hier beddingzand aangetroffen. Het beddingzand is hier matig grof en heeft een zwakke bijmenging van grind.
- Boring 5 is geplaatst op het noordelijk terreindeel. De bovenste 0,4 meter van de bodemopbouw bestaat uit een bruine zwak zandige klei, die geleidelijk overgaat in een sterk siltige klei. Vanaf een diepte van 0,6 m –mv komen in dit pakket zandlagen voor die op een diepte van 0,8 m –mv overgaan in zwak siltig matig grof beddingzand. Ook hier komt in het beddingzand grind voor. Het aangetroffen bodemprofiel kan worden geclassificeerd als een tuineerdgrond.

4 Samenvatting en conclusie

Concluderend kan worden gesteld dat er op de locatie sprake is van een tweedeling. Op het noordelijk deel komen oeverafzettingen van de Kromme Rijn voor, terwijl op het zuidelijk deel een gedempte restgeul aanwezig is. Het beeld dat wordt gegeven op de bodemkaart wordt hiermee bevestigd. Deze constatering heeft gevolgen voor de archeologische verwachting. Oeverafzettingen zijn van nature aantrekkelijk om op te wonen en hebben daarom een hoge trefkans op archeologische sporen. Het bodemprofiel is op het noordelijk deel van de onderzoekslocatie intact. De hoge archeologische trefkans blijft daarom gelden. De hoge trefkans van de onderzoekslocatie wordt bevestigd door vondsten op de locatie van Romeins aardewerk in onderhavig onderzoek en in het verleden. Daarom wordt voor dit deel van de onderzoekslocatie een vervolgonderzoek aanbevolen. Geadviseerd wordt de sloop van de ondergrondse delen van het dorpshuis archeologisch te begeleiden.

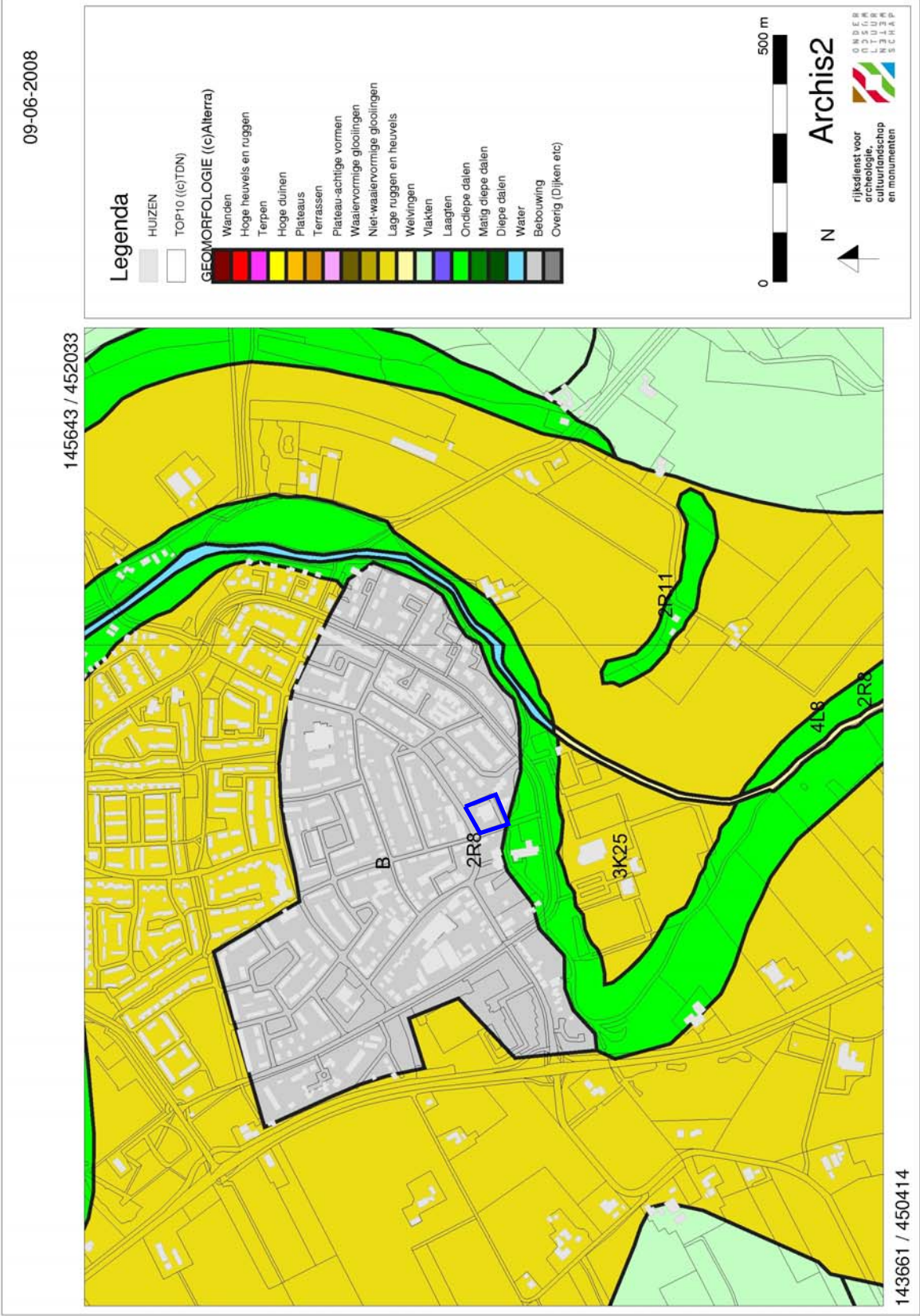
den. Hiernaast dient voor het noordelijk deel van de onderzoekslocatie, waar geen bebouwing aanwezig is, een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven te worden uitgevoerd. Door de aanwezigheid van de restgeul op het zuidelijk deel van de onderzoekslocatie is de archeologische trefkans op dit deel laag. Restgeulen zijn geen aantrekkelijke vestigingsplaatsen. Ook lijkt de restgeul pas in de late 19e of 20e eeuw te zijn gedempt en geëgaliseerd. Om de exacte omvang van de restgeul vast te stellen, bevelen wij aan om in het proefsleuvenonderzoek een proefsleuf loodrecht op de restgeul te trekken en deze door te laten lopen tot op het zuidelijk terreindeel.

5 Aanbeveling

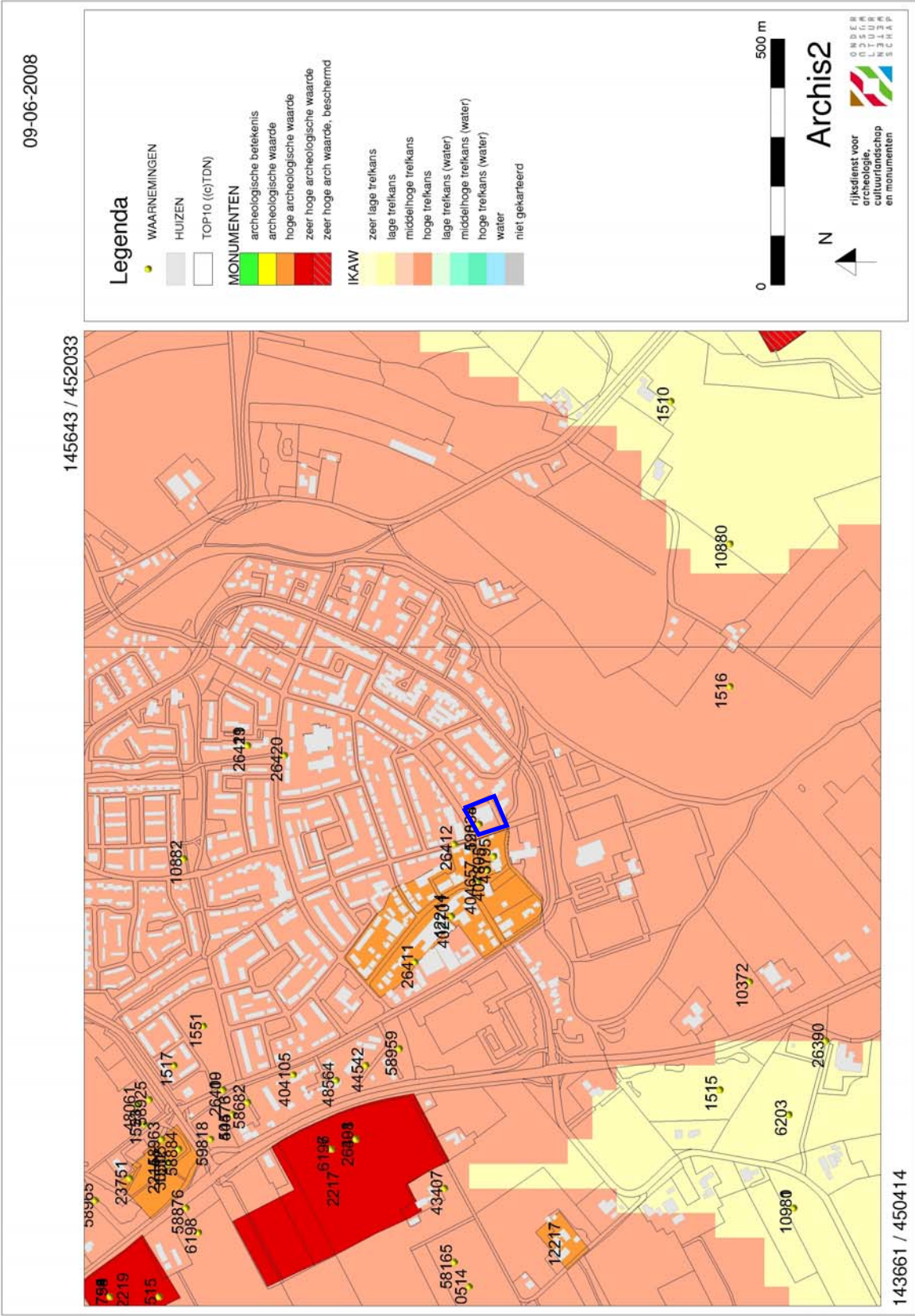
Op de locatie zijn oever- en restgeulafzettingen aangetroffen behorend tot de meandergordel van de Kromme Rijn. De oeverafzettingen zijn intact en hebben daarom een hoge archeologische trefkans. Geadviseerd wordt om voor het deel met de oeverafzettingen een vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van proefsleuven. Op de locatie is momenteel bebouwing aanwezig. Deze wordt voor de herontwikkeling gesloopt. Geadviseerd wordt om de sloop van de ondergrondse delen archeologisch te begeleiden. Voor het onbebouwde noordelijk deel van de locatie wordt een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven geadviseerd. Het verdient aanbeveling om één van de proefsleuven door te trekken naar het zuidelijk terreindeel om de exacte verbreiding van de restgeul vast te stellen. Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Bunnik, om de aard en omvang van het vervolgonderzoek vast te stellen. Voor zowel de archeologische begeleiding als voor het proefsleuvenonderzoek dient een Programma van Eisen te worden opgesteld, dat voor aanvang van de werkzaamheden moet worden goedgekeurd door het bevoegd gezag.

Literatuur

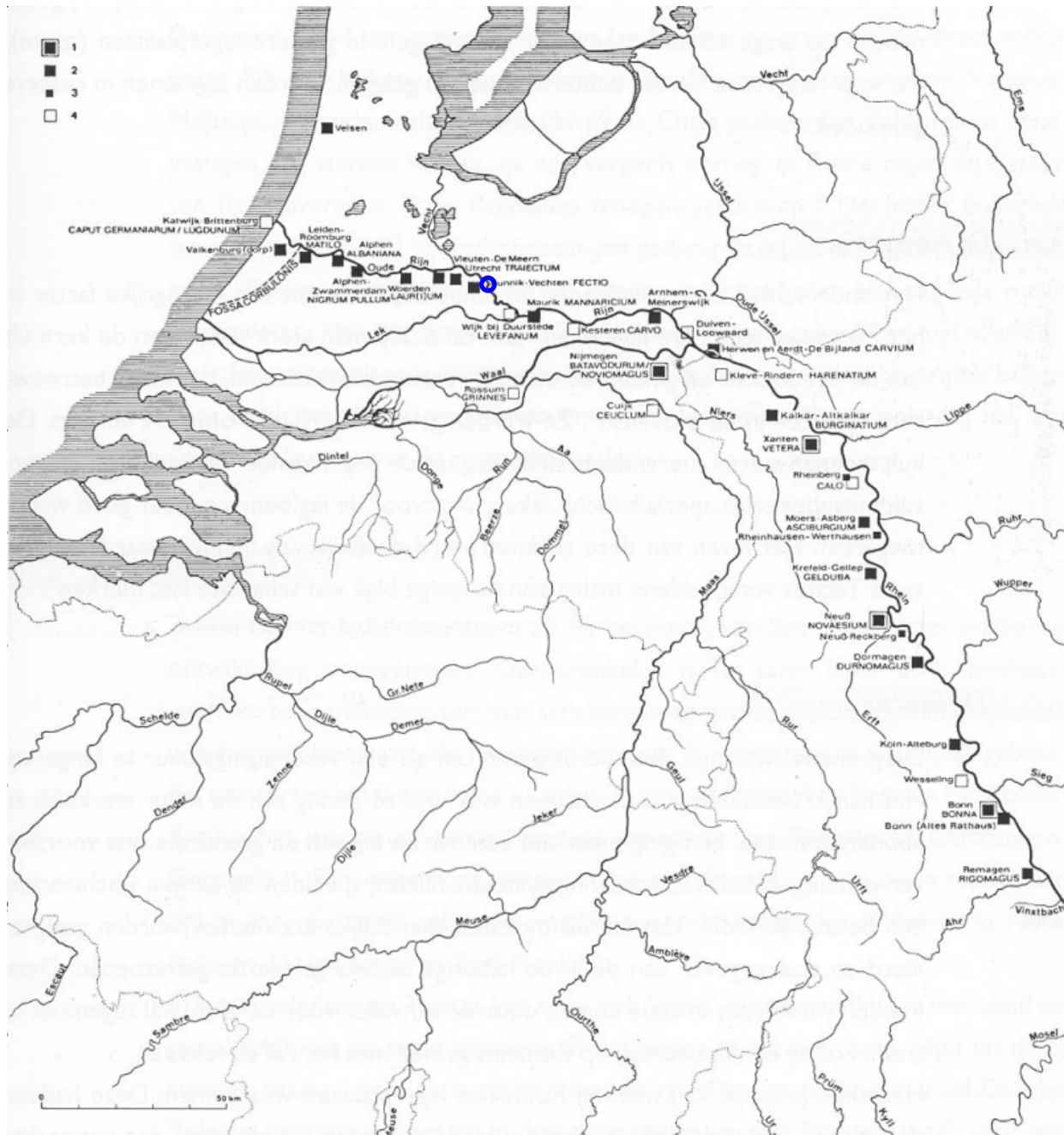
- Aa, A.J. van der, 1839–1851. *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden, bijeengebragt door A.J. van der Aa, onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden*. Gorinchem.
- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, 2001. *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Assen.
- Es, W.A. van & W.A.M. Hessing, 1994. *Romeinen, Friezen en Franken in het hart van Nederland, van Traiectum tot Dorestad 50 v.C.–900 n.C.* Utrecht/Amersfoort.
- Hessing, W.A.M., C. Sueur & B. Jansen, 2006. *Tussen Fectio en Levefanum; op zoek naar een Romeinse militaire weg in het Kromme Rijngebied*. Amersfoort (Vestigia rapport V268).
- Jansen, B. & J.W. de Kok, 2004. *Toelichting limes-kaart Utrecht. Provincie Utrecht*. Amsterdam (RAAP-rapport 1054).
- Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

Afbeelding 2 Geomorfologische kaart van de onderzoekslocatie (blauw omlijnd) en omgeving. Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II.

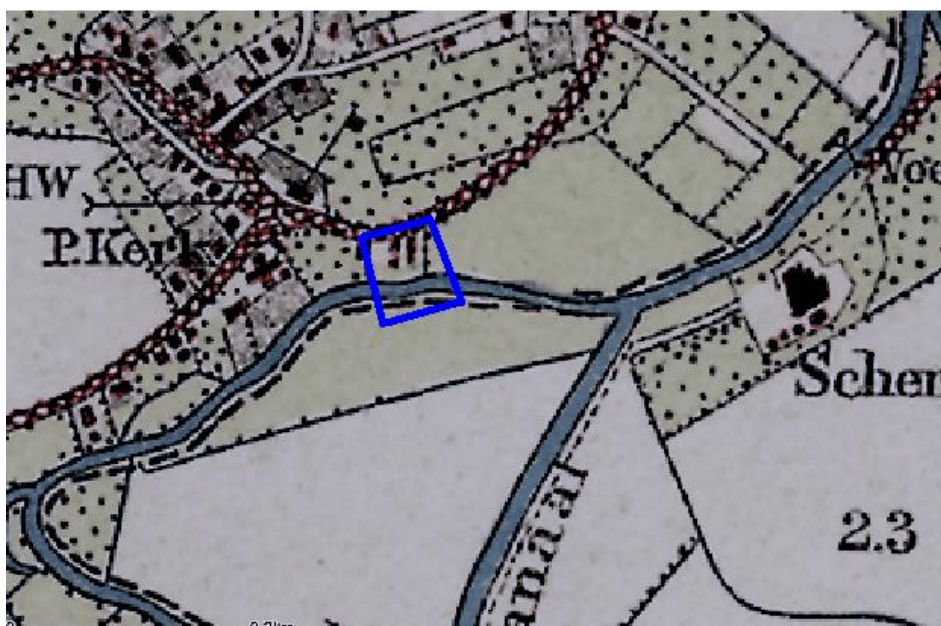
Afbeelding 4 Archeologische waarden op de onderzoekslocatie (blauw omlijnd) en in de omgeving. Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II

Afbeelding 5 Ligging van de verschillende forten behorend tot de Limes in Nederland. De ligging van de onderzoekslocatie is aangegeven met een blauwe cirkel. Bron: www.romeinseaquaducten.info

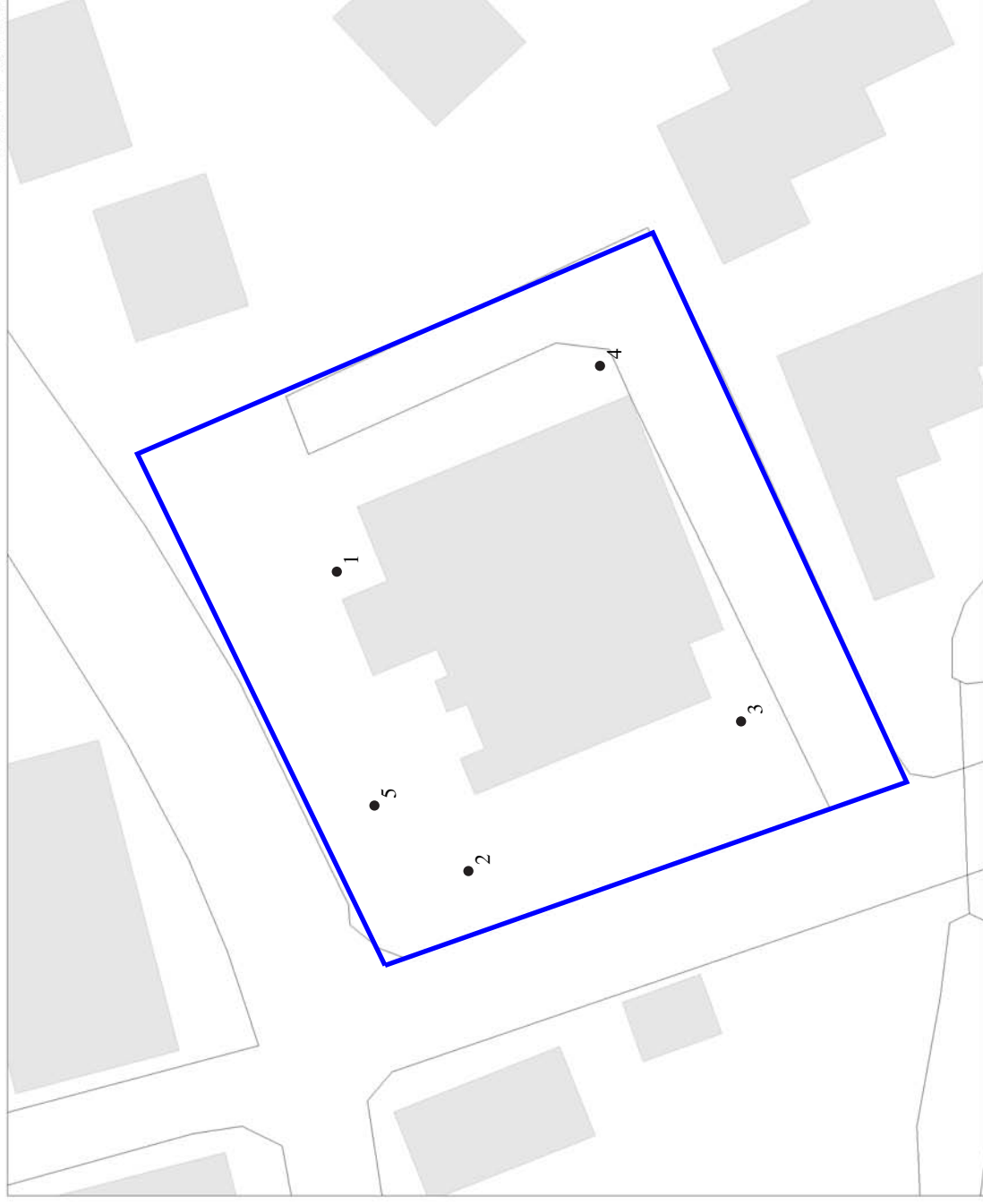
Afbeelding 6 Indicatieve ligging van de onderzoekslocatie (blauw omlijnd) op de kadastrale kaart uit 1832. Bron: www.dewoonomgeving.nl

Afbeelding 7 Indicatieve ligging van de onderzoekslocatie (blauwe lijn) op een topografische kaart uit 1900. Bron: www.kich.nl

10-06-2008

144724 / 451275

144596 / 451171

Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((e)TDN)
- 1 Boring

0 25 m

Archis2

rijksdienst voor
archeologie
cultuurerfgoed
en monumenten

Afbeelding 8 Locatie van de boorpunten op de onderzoekslocatie (blauw omlijnd). Kaart: W.J.F Thijs.

Afbeelding 9 Toekomstige situatie. Bron: Buro SRO

Bijlage 1 Boorstaten

Locatiebepaling	geschat, detailkaart 1:500
Referentievlak	Nieuw Amsterdams Peil
Maaiveldhoogtebepaling	geschat, actueel hoogtebestand
Nauwkeurigheid maaiveldhoogte	50 cm

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)	z3	sterk zandig
K klei		
PUI puin	grind (onderdeel van lithologie)	
Z zand	g1	zwak grindig
bijmengsel (onderdeel lithologie)	humus (onderdeel lithologie)	
s1 zwak siltig	h1	zwak humeus
s2 matig siltig		
z1 zwak zandig		

boring 1 RD-X: 144.663. RD-Y: 451.240. Maaiveld: 2,80. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
70 Kz3	bruin	scherp	
105 Kz1	grijs	scherp	Vlekken: matig gevlekt, oranje.
130 Kz1h1	donker grijs	scherp	
150 Kz3	bruingrijs	scherp	Vlekken: sterk gevlekt, oranje.
180 Zs1	bruingrijs	beëindigd	Zandmediaanklasse: matig grof.

boring 2 RD-X: 144.631. RD-Y: 451.226. Maaiveld: 2,80. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
45 Zs1	donker bruin	scherp	
70 PUIz1	grijs	gestaakt	

boring 3 RD-X: 144.647. RD-Y: 451.197. Maaiveld: 2,80. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
60 Kz1	bruin	geleidelijk	
80 Kz1	bruingrijs	scherp	
90 Zs1	grijs	scherp	
110 Kz1h1	bruinzwart	geleidelijk	
165 Ks1	donker blauwgrijs	scherp	
190 Zs1	bruingrijs	beëindigd	Zandmediaanklasse: matig grof.

boring 4 RD-X: 144.685. RD-Y: 451.212. Maaiveld: 2,80. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
10 Zs1	grijsgeel	scherp	
50 Zs1g1	licht bruingrijs	scherp	
85 Ks2	donker groengrijs	scherp	
130 Ks1h1	donker grijs	scherp	
150 Zs1g1	grijs	beëindigd	Zandmediaanklasse: matig grof.

boring 5 *RD-X: 144.638. RD-Y: 451.236. Maaiveld: 2,80. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>
40 Kz1	bruin	geleidelijk
60 Ks2	bruin	geleidelijk
80 Kz3	licht bruin	geleidelijk
150 Zs1g1	licht bruin	beëindigd

Zandmediaanklasse: matig grof.
